

УДК 330.3

І. Ю. Єніфанова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту,
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця
О. А. Бардадин,
магістрант, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

I. Yepifanova,
PhD (Economics), Associate Professor, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa
O. Bardadyn,
undergraduate, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

THE ESSENCE OF THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

У роботі систематизовано підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу підприємства. Виявлено, що в науковій літературі є три основні підходи до визначення сутності цієї економічної категорії: ресурсний, цільовий та результативний. Визначено складові елементи, що формують інвестиційний потенціал підприємства. Розглянуто систему зовнішніх та внутрішніх факторів, що здійснюють найбільш вагомий вплив на його формування. Визначено інвестиційний потенціал як організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, кадрових і виробничих) та можливість розвитку підприємства, що досягається через реалізацію можливостей мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування. Зважаючи на поєднання позитивних, негативних, зовнішніх та внутрішніх факторів, систематизовано основні варіанти формування інвестиційного потенціалу підприємства.

In this work approaches to determination of essence of investment potential of the enterprise are systematized. It is revealed that in scientific literature there are three main approaches to determination of essence of this economic category: resource, target and productive. The making elements forming the investment potential of the enterprise are defined. The system of the external and internal factors having the most significant effect on its formation is considered. Investment potential is determined as organized set of the available resources (financial, property, personnel and production) and a possibility of development of the enterprise which is reached through realization of opportunities of mobilization of internal and external investment means for achievement of strategic and tactical targets of the enterprise via the investment mechanism. Considering a combination of positive, negative, external and internal factors, the main options of formation of investment potential of the enterprise are systematized.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, фінансовий потенціал, майновий потенціал, кадровий потенціал, виробничий потенціал.

Key words: investment potential, financial potential, property potential, personnel potential, production potential.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток економіки країни вимагає від підприємств інноваційної активності, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції. Для вирішення цих проблем і забезпечення розширеного відтворення підприємства потребують залучення інвестиційних ресурсів. За таких умов високий інвестиційний потенціал підприємства виступає тим фактором, що забезпечує залучення капіталу від інвесторів.

Дослідження сутності інвестиційного потенціалу підприємства, а також основних складових та факторів впливу на його формування сприятиме підвищенню ефективності управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження інвестиційного потенціалу як економічної категорії розпочалися в 70-х рр. ХХ ст. Значну увагу дослі-

Таблиця 1. Систематизація визначень сутності поняття "інвестиційний потенціал підприємства"

Автор	Інвестиційний потенціал підприємства- це
Т.О. Макух [1]	сукупність наявних матеріальних та нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсів підприємства, що характеризують його спроможність прийняти та освоїти інвестиційні кошти
А.В. Русавська [2]	сукупна спроможність власних та залучених економічних ресурсів забезпечувати за наявності сприятливого інвестиційного клімату інвестиційну діяльність відповідно до цілей та масштабів, визначених економічною політикою
І.Ю. Бережна [3]	відповідним чином організована динамічна сукупність інвестиційних ресурсів власне підприємства та інвестиційних ресурсів, залучених ззовні, що перебувають у його розпорядженні та можуть бути на певних умовах задіяні в інвестиційній діяльності задля досягнення стратегічних і тактичних цілей підприємства у майбутньому, враховуючи при цьому стан і характеристики макроекономічного середовища, в якому безпосередньо функціонує підприємство
Н.В. Сабліна [4]	сукупність економічних ресурсів, що можуть бути мобілізовані суб'єктом господарювання та як можливість підприємства використовувати ці ресурси для досягнення стратегічної мети
Г.М. Кадирова [5]	частина наявного у суб'єкта майна (у грошовій та інших формах), яка може бути направлена на інвестиційні цілі без шкоди для задоволення поточних потреб у довгостроковій перспективі
К.П. Покатаєва [6, с. 264]	організована сукупність наявних економічних ресурсів, яка перебуває у системній єдності, а також зумовлених ними за сучасного рівня розвитку, можливостей щодо мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для рестрації стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування
У.П. Нечитайло [7]	здатність досягти бажаного результату через реалізацію та управління інвестиційними можливостями, що містяться в інвестиційних ресурсах
Г.Ю. Кучерук та О.М. Вовк [8]	організована сукупність наявних економічних можливостей, які створюють умови для розвитку та реалізації стратегічних та тактичних цілей підприємства в сфері інвестиційної діяльності; сукупність необхідних ресурсів і можливостей для здійснення інвестиційної діяльності й досягнення цілей розвитку підприємства
В.М. Гриньова та О.П. Коюда [9, с. 358]	можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь
І.М. Мягких [10]	можливості щодо формування та відновлення основних фондів з метою забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності робіт та послуг
В.В. Бочаров [11]	кількісний показник, який враховує основні макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва (природними ресурсами, робочою силою, основними фондами, інфраструктурою і т. п.), споживчий попит населення й інші показники

дженню сутності цього поняття приділили такі вчені як Бережна І.Ю., Войнаренко М.П., Макух Т.О., Стечишин Т.О., Гриньова В.М., Коюда О.П., Лепейко Т.І., Покатаєва К.П. тощо. Разом з тим, потребує узагальнення та систематизація підходів до визначення сутності інвестиційного потенціалу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження постає систематизація існуючих у літературі підходів щодо сутності інвестиційного потенціалу підприємства, його основних складових та особливостей формування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як економічну категорію інвестиційний потенціал вчені почали досліджувати порівняно нещодавно. В економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності поняття "інвестиційний потенціал" та його основних характеристик, які систематизовано у таблиці 1.

З однієї сторони, інвестиційний потенціал є результатом використання потенційних можливостей області, проте, з іншої — фактором подальшого саморозвитку в результаті здійснення інвестиційної діяльності. Отже, потенціал — це показник, який віддзеркалює не просто стан об'єкта, але, що особливо важливо, одночасно сутність методологічних основ численності реальних процесів та явищ [12].

Узагальнюючі підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу підприємства, можна виокремити три основні підходи до інвестиційного потенціалу: ресурсний, цільовий (або відтворювальний) та результативний. Пред-

ставники ресурсного підходу акцентують увагу на наявних матеріальних, нематеріальних, трудових та організаційно-управлінських ресурсах підприємства [13].

За цільового або відтворювального підходу інвестиційний потенціал визначають як сукупність ресурсів, призначених для довгострокового вкладення з метою досягнення цілей відтворення господарської діяльності підприємства.

Представники результативного підходу зосереджують увагу на результаті діяльності підприємства.

Найбільш повно, на нашу думку, визначає сутність інвестиційною потенціалу підприємства цільовий підхід. Інвестиційний потенціал є вирішальним у забезпеченні економічного зростання підприємства та відіграє важливу роль у розвитку інших його потенційних можливостей (виробничих, інноваційних, фінансових, маркетингових і т. п.) за рахунок інвестиційної діяльності.

Багатогранність економічної категорії "інвестиційний потенціал підприємства" дозволяє виокремити три основних аспекти, в межах яких доцільно розглядати це поняття [14]:

- здатність реалізовувати реальні інвестиційні проекти (капіталовкладення);
- спроможність залучати зовнішні інвестиційні ресурси, тобто бути привабливим для інвесторів;
- можливість здійснювати фінансове інвестування в якості додаткового джерела прибутку.

Формування інвестиційного потенціалу відбувається під впливом позитивних та негативних факторів, які поділяють на дві групи — зовнішні та внутрішні.

У сучасних економічних умовах завжди присутні фактори з усіх представлених секторів, тому формування інве-

стиційного потенціалу піддається впливу мікро- та макросередовища підприємства. Відповідно до співвідношення факторів з обох груп приймаються рішення щодо доцільності інвестування та формування інвестиційного потенціалу проекту чи підприємства.

Серед основних елементів інвестиційного потенціалу підприємства О.Г. Назарова виділяє [13]: фінансовий потенціал, майновий потенціал, кадровий потенціал та виробничий потенціал.

Під фінансовим потенціалом розуміють сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток, а також досягти поставленої мети своєї діяльності, а також отримати максимально можливий фінансовий результат, за рахунок використання наявних власних ресурсів і залучення додаткових коштів на найбільш вигідних для підприємства умовах [16, с. 125].

Майновий потенціал розглядають як сукупність ресурсів, які контролюються підприємством у результаті минулих подій, функціонують у матеріальній, нематеріальній, фінансовій формах та використовуючи які підприємство очікує отримати економічні вигоди у майбутньому [17].

Кадровим потенціалом є інтегровані трудові можливості підприємства, які наявні сьогодні та передбачаються у майбутньому та які характеризуються наявністю кваліфікованого персоналу підприємства, його освітнім і професійно — кваліфікаційним рівнем, іншими якісними характеристиками [18].

Під виробничим потенціалом варто розуміти можливий випуск конкурентоспроможної продукції певного асортименту при найбільш ефективному використанні виробничих ресурсів і компетенцій (комплекс колективного знання, досвіду і здібностей учасників виробничого процесу) підприємства [19].

Таким чином, інвестиційний потенціал є комплексним поняттям, під яким варто розуміти організовану сукупність наявних ресурсів (фінансових, майнових, кадрових і виробничих) та можливість розвитку підприємства, що досягається через реалізацію можливостей мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування.

У залежності від співвідношення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на інвестиційний потенціал, розглядають три основних варіанти формування інвестиційного потенціалу [20—21]:

— за домінування внутрішніх негативних чинників та сприятливих зовнішніх — реалізацію інвестиційного потенціалу можна провести за допомогою оптимізації бізнесу підприємства, причому незалежно від зовнішньої кон'юнктури. За такого перебігу, наявні інвестиційні можливості можуть бути реалізовані досить швидко, а інвестиційний потенціал, як правило, в цьому випадку помірний;

— за переважання зовнішніх негативних факторів та сприятливих внутрішніх — реалізація інвестиційного потенціалу полягає в поліпшенні інвестиційного клімату, хоча за таких умов інвестиції досить ризиковані. Інвестиційний потенціал може досягти значного розміру, за умови впливу несприятливих зовнішніх факторів протягом нетривалого часу. Очевидні переваги мають інвестори, пристосовані до таких умов господарювання та мають режим найбільшого сприяння від державних органів;

— за умови негативних внутрішніх та несприятливих зовнішніх чинників інвестиційний потенціал може досягти великих показників, але капіталовкладення при цьому вкрай ризиковані (контрагенти намагаються утримуватися від інвестування).

Отже, формування інвестиційного потенціалу відбувається в процесі накопичення інвестиційних можливостей під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

ВИСНОВКИ ТА ПОДАЛЬШІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Таким чином, під інвестиційним потенціалом підприємства варто розуміти організовану сукупність наявних економічних ресурсів та можливість розвитку підприємства, що досягається через реалізацію можливостей мобілізації внутрішніх та зовнішніх інвестиційних коштів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства через механізм інвестування.

Систематизовано існуючі підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу підприємства.

З'ясовано, що основними складовими елементами, що здійснюють формування інвестиційного потенціалу підприємства є фінансовий, майновий, кадровий та виробничий потенціал.

Виявлено, що формування інвестиційного потенціалу здійснюється шляхом поступового накопичення інвестиційних можливостей, які не можуть бути реалізовані підприємством миттєво.

Систематизовано фактори, що можуть здійснювати вплив на формування інвестиційного потенціалу підприємства та напрямки формування інвестиційного потенціалу залежно від співвідношення внутрішніх та зовнішніх чинників впливу.

Література:

1. Макух Т.О. Інвестиційний потенціал як фактор підвищення ефективності використання фінансових ресурсів / Т.О. Макух, Т.О. Стечишин // Фінанси України. — 2009. — № 9. — С. 67—77.
2. Русавская А.В. Инвестиции и инвестиционный потенциал [Электронный ресурс] / Управление экономическими системами. — 2011. — Режим доступа: <http://uecs.ru/uecs-37-372012/item/988-2012-01-28-05-36-33>
3. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу / І.Ю. Бережна // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємство. — 2010. — № 6. — С. 253—258.
4. Сабліна Н.В. Методичний підхід до управління інвестиційним потенціалом підприємства / Н.В. Сабліна // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. — 2015. — Вип. 15. Ч. 3. — С. 102—105.
5. Кадырова Г. Инвестиционный потенциал: некоторые актуальные проблемы исследования / Г. Кадырова // Страховое дело. — 2008. — № 11. — С. 4—10.
6. Покатева К.П. Теоретические основы определения категорий "инвестиционный потенциал" и "инвестиционная привлекательность" / К.П. Покатева // Коммунальное хозяйство городов. — 2007. — Вып. 134. — С. 117—125.
7. Нечитайло І.П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону / І.П. Нечитайло // Фінансові ринки і цінні папери. — 2010. — № 24. — С. 13—19.
8. Кучерук Т.Ю. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства / Т.Ю. Кучерук, О.М. Вовк // Економіка. Фінанси. Право. — 2008. — № 3. — С. 11—15.
9. Гриньова В. М Інвестування / В.М. Гриньова, О.П. Коюда, Т.І. Лепейко. — К.: Знання, 2008. — 358 с.
10. Мягких І.М. Аналіз і оцінка використання ресурсного потенціалу в системі споживчої кооперації / І.М. Мягких // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 1. — С. 136—142.
11. Бочаров В.В. Финансово-кредитные методы регулирования рынка инвестиций / В.В. Бочаров. — М.: Финансы и статистика, 1999. — 144 с.

12. Войнаренко М. П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств: монографія / М.П. Войнаренко, І.Ю. Єпіфанова. — Вінниця: ВНТУ, 2011. — 188 с.

13. Назарова О.Г. Вартісний підхід до управління інвестиційним потенціалом підприємства дис. канд. екон. наук. / О.Г. Назарова; 08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). — Краматорськ, 2015 — 235 с.

14. Макарюк А.В. Инвестиционная политика в управлении инвестиционным потенциалом экономических систем / Национальная и региональная экономика. Текущие проблемы Восточной Европы: монография / А.В. Макарюк, Б.А. Москаленко / Под ред. Эльжбета Милош. — Люблин: Politechnika Lubelska, 2013 — С. 62—72.

15. Гавриш В.П. Методичні основи формування інвестиційного потенціалу підприємства / В.П. Гавриш, Л.Г. Гулько, Т.П. Драганова // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (7—8 жовтня 2010 р.). Інвестиції та інновації. — Дніпропетровськ, 2010. — Т. 3. — С. 11—15.

16. Маслак І.О. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств / І.О. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. — 2012. — Вип. 6 (77). — С. 124—129.

17. Партин Г.О. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства / Г.О. Партин, С.Я. Фаріон // Бізнес Інформ. — 2013. — № 6. — С. 296—301.

18. Пазєєва Г.М. Кадровий потенціал системи економічної безпеки дистрибуторських компаній / Г.М. Пазєєва [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://thesis.at.ua/publ/2014_r_bezpekoznavstvo_teoriya_ta_praktika_15_03_5_04/pazeeva_g_m_kadrovij_potencial_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_distrib_jutorskikh_kompanij/10-1-0-336

19. Гончарук О.В. Методичні положення щодо оцінки виробничого потенціалу металургійних підприємств / О.В. Гончарук // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — Вип. 5. — С. 355—358.

20. Заїка С.О. Інвестиційний потенціал підприємства та варіанти його формування / С.О. Заїка // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. — 2015. — Вип. 13. Ч. 1. — С. 84—86.

21. Djedjula V. Investment in energy saving actions of industrial enterprises / V. Djedjula // Actual problems of economics. — 2014. — № 1 (151). — P. 163—170.

References:

1. Makukh, T. O. and Stechyshyn, T. O. (2009), "Investment potential as factor of increasing of efficiency of use of financial resources", *Finansy Ukrainy*, vol. 9, pp. 67—77.

2. Rusavskaja, A. V. (2011), "Investments and investment potential", *Upravlenie jekonomicheskimi sistemami*, [Online], available at: <http://uecs.ru/uecs-37-372012/item/988-2012-01-28-05-36-33>.

3. Berezhna, I. Yu. (2010), "Theoretical and economic approaches to the substantiation of the content of investment potential", *Derzhava ta rehiony. Seriya Ekonomika ta pidpryemstv*, vol. 6, pp. 253—258.

4. Sablina, N. V. (2015), "Methodical approach to management of investment potential of the enterprise", *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky*, vol. 15, No. 3, pp. 102—105.

5. Kadyrova, G. (2008), "Investment potential: some urgent problems of researching", *Strahovoe delo*, vol. 11, pp. 4—10.

6. Pokataeva, K. P. (2007), "Theoretical bases of determination of categories "investment potential" and "investment appeal"", *Kommunal'noe hazjajstvo gorodov: nauchn.-tehn. sb.*, vol. 134, pp. 117—125.

7. Nechytajlo, I. P. (2010), "Analysis of modern approaches to determining the investment potential of the region", *Finansovi rynky i tsinni papery*, vol. 4, pp. 13—19.

8. Kucheruk, T. Yu. and Vovk, O. M. (2008), "Economic substantiation of the integrated assessment of the investment potential of the airline company", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 3, pp. 11—15.

9. Hryn'kova, V. M Koiuda, O. P Lepejko, T. I and Koiuda, O. P (2008), *Investuvannia [Investment]*, Znannia, Kyiv, Ukraine.

10. Miahkykh, I. M. (2009), "Analiz i otsinka vykorystannia resursnoho potentsialu v systemi spozhyvchoi kooperatsii", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 1, pp. 136—142.

11. Bocharov, V. V. (1999), *Finansovo-kreditnye metody regulirovanija rynku investicij [Financial and credit methods of regulation of the market of investments]*, *Finansy i statistika*, Moskva, Russia.

12. Vojnarenko, M. P. and I. Yu. Yepifanova, (2011), *Upravlinnia investytsijnoiu diial'nistiu promyslovykh pidpryemstv [Management of investment activity of industrial enterprises]*, VNTU, Vinnytsia, Ukraine.

13. Nazarova, O. H. (2015), "Cost-effective approach to managing investment potential", *Abstract of Ph.D. dissertation, Economics and enterprise management, Donetsk State University of Management, Kramators'k, Ukraine.*

14. Makarjuk, A. V. and Moskalenko, B. A. pod red. Jel'zbeta Milosh (2013), "Investicijna politika v upravlenii investicionnym potencialom jekonomicheskikh system", *Nacional'naja i regional'naja jekonomika. Tekushhie problemy Vostochnoj Evropy*, [National and regional economy. Current problems of Eastern Europe], *Monografija*, Politechnika Lubelska, Ljublin, Poland, pp. 62—72.

15. Havrysh, V. P. Hul'ko, L. H. and Drahanova, T. P. (2010), "Methodical bases of formation of investment potential of the enterprise", *Materialy III Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii*, [Materials of the 3rd International Scientific and Practical Conference], *Investytsii ta innovatsii*, [Investment and innovation], National University, Dnipropetrovsk, Ukraine, (7—8 October 2010), pp. 11—15.

16. Maslak, I. O. (2012), "Features of evaluation of financial potential of industrial enterprises", *Visnyk KrNU imeni Mykhajla Ostrohrads'koho*, vol. 6 (77), pp. 124—129.

17. Partyn, H. O. and Farion, S. Ya. (2013), "The economic essence of the property potential of the enterprise", *Biznes Inform*, vol. 6, pp. 296—301.

18. Pazieieva, H. M. (2014), "Kadrovij potentsial systemy ekonomichnoi bezpeky dystryb'utors'kykh kompanij", [Online], available at: http://thesis.at.ua/publ/2014_r_bezpekoznavstvo_teoriya_ta_praktika_15_03_5_04/pazeeva_g_m_kadrovij_potencial_sistemi_ekonomichnoji_bezpeki_distrib_jutorskikh_kompanij/10-1-0-336

19. Honcharuk, O. V. (2015), "Methodological provisions for assessing the production potential of metallurgical enterprises", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 5, pp. 355—358.

20. Zaika, S. O. (2015), "Investment potential of the enterprise and variants of its formation", *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky*, vol. 13, No. 1, pp. 84—86.

21. Djedjula, V. (2014) "Investment in energy saving actions of industrial enterprises", *Actual problems of economics*, No. 1 (151), pp. 163—170.

Стаття надійшла до редакції 10.07.2017 р.